

Nové možnosti rozvoje vzdělávání na Technické univerzitě v Liberci

Specifický cíl A2: Rozvoj v oblasti distanční výuky, online výuky a blended learning

NPO_TUL_MSMT-16598/2022

Specifické problémy v oborových didaktikách I

doc. Ing. Pavel Krpálek, CSc.
doc. Mgr. Ing. Katarína Krpálková Krelová, PhD.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

FUNKCE EKONOMICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

1. VZDĚLÁVACÍ (INFORMATIVNÍ) FUNKCE

- získání a osvojení si ekonomických poznatků
- všeobecně vzdělávací funkce
 - prohlubování a rozšiřování všeobecného vzdělání o ekonomickou složku
- odborně vzdělávací funkce
 - získání ekonomických poznatků potřebných k výkonu profese

2. VÝCHOVNÁ (FORMATIVNÍ) FUNKCE

- vytváření rysů osobnosti a postojů žáků

Oblasti (složky) všeobecně vzdělávací funkce:

- přehled o základech ekonomiky (seznámení žáků se základními ekonomickými jevy a procesy – kapitál, trh, zisk, zboží, ceny, podnikání, daně)
- informace o základních faktech z ekonomiky (průměrná mzda, sazby DPH, vývoj kurzu koruny)
- základy rozpočtu a ekonomiky domácnosti (rodinné příjmy, spotřební preference, peněžní výdaje rodiny, portfolio a zhodnocování úspor)
- orientace na trhu práce (pracovní příležitosti, poptávka a nabídka na trhu práce, nezaměstnanost, rekvalifikace, výdělkové možnosti)
- komunikace s masmédií (sledování ekonomických novinek a zpráv v denním tisku, rozhlase a televizi)

- využívání lidských práv (právo na práci, právo na spravedlivou odměnu za práci, ochrana vlastnictví)
- využívání občanských práv a plnění občanských povinností (účast ve volbách, kritické hodnocení ekonomického programu politických stran, pracovněprávní přehled - práva a povinnosti na straně zaměstnance i zaměstnavatele)
- participace při podnikovém rozhodování a řešení ekonomických problémů (plnění výkonových norem, šetrné zacházení s výrobním zařízením, účast při kolektivním vyjednávání)

Odborně vzdělávací funkce ekonomického vzdělávání

Ekonomické vzdělání jako složka odborného vzdělání

Profil absolventa je vzdělávacím produktem oboru
63 – 41 – M/004 Obchodní akademie
78 – 42 – M/02 Ekonomické lyceum

Příprava absolventa k získání cílových kompetencí:

- občanských (jednání v souladu s morálními principy, dodržování zákonů, zájem o politické dění)
- klíčových (komunikativní, personální, sociální,...)
- odborných (profesně pracovní, kvalitní výkon ekonomických činností, ekonomické jednání ve směru udržitelného rozvoje a bezpečnosti práce)

Odborně ekonomické kompetence - při výkonu profese tvořivé využívání ekonomických poznatků, uplatňování obchodního přístupu ke klientům)

Cíle v ekonomickém vzdělávání

CÍL = ideální představa o tom, čeho chceme ve vzdělávání dosáhnout z hlediska výsledků učení (hodnotový a poznatkový posun).

formativní složka + informativní složka
(formování osobnosti) (transfer poznatků)

Edukační cíl = vzdělávací cíl (informativní složka)

= výchovně vzdělávací cíl

(formativní + informativní složka)

**Andragogika x Pedagogika = počáteční (formální) vzdělávání
další vzdělávání**

Edukační cíl:

= představa učitele (lektora) o finálním výsledku učebních a výukových aktivit,

= zamýšlený, relativně stálý, stav osobnosti edukanta, daný změnou, které by mělo být ve výuce dosaženo.
pozitivní posun ve vědomostech, dovednostech, návycích, postojích a v hodnotové orientaci, finálně se projevující jako pozitivní posun v chování jako pozorovatelné činnosti.

Edukační cíl:

**= představa učitele (lektora)
o kvalitativních + kvantitativních změnách,
kterých má být dosaženo ve výuce za stanovený čas,
a to v oblasti kognitivní,
afektivní
psychomotorické.**

Edukační cíl – složky cílů

KOGNITIVNÍ (poznávací) CÍLE (Bloomova taxonomie):

ZNALOST (jedinec zná, dokáže definovat, popsat, ...)

POCHOPENÍ (porozumění – dokáže rozlišovat, porovnat, vybrat vhodnou variantu),

POUŽITÍ (dokáže řešit, odhaduje, stanoví, kvantifikuje),

ANALÝZA (je schopen daný ekonomický jev rozkládat, rozebrat, rozčlenit na jednotlivé aspekty),

SYNTÉZA (jedinec je schopen zobecňovat, sestavit výstup, vyvinout model, navrhnout řešení),

POSUZOVÁNÍ (schopnost kriticky hodnotit, určovat, nezávisle kategorizovat jevy a procesy).

Patří sem: vědomosti, intelektuální dovednosti, poznávací schopnosti

Edukační cíl – složky cílů

Kratwohlova taxonomie:

AFEKTIVNÍ CÍLE = vnímání + reagování + hodnotové
(postojové cíle) uspořádání

Patří sem: city, prožívání, postoje, hodnoty, soc.-komun. dovednosti

PSYCHOMOTORICKÉ CÍLE = nápodoba + manipulace
+ přesnost + naturalizace

*prizpůsobení, improvizace,
pružnost myšlení*

Patří sem: motorické a psychomotorické dovednosti a návyky
(rychlé a přesné psaní desetiprstovou hmatovou metodou)

Parametry správně stanoveného cíle:

SMART

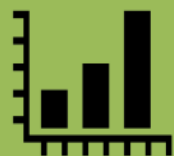
cíl musí být:

Specific

S

Specifický = konkrétní, výstižný (musí být jasné, čeho chceme dosáhnout), adresný + konzistence, podřízenost specifických cílů dílčím a obecným cílům

Measureable

M

Měřitelný = lze jej kvantifikovat, kontrolovatelnost

Attainable

A

Akceptovatelný = dosažitelný (achievable)

Relevant

R

Realistický = přiměřeně náročný z pohledu zdrojů i výkonů

Time Based

T

Termínovaný = časové ohraničení akce

Hierarchizace cílů

**Obecné cíle výchovy a vzdělávání
Národní program rozvoje vzdělávání**

Cíle typů škol

Cíle oborů vzdělání

Cíle vyučovacích předmětů

Cíle tematických celků a témat

Cíle konkrétních vyučovacích hodin

Cíle jednotlivých částí (fází) vyučovací hodiny

Členění cílů dle hierarchické úrovně:

OBECNÉ CÍLE - všeobecný ideál vzdělávání, odrážející aktuální úroveň společenských požadavků, paradigma soudobého přístupu k obsahu a formě výchovy a vzdělávání,

DÍLČÍ CÍLE - konkretizace obecných cílů na úroveň určitého stupně vzdělávání, typu školy, oboru vzdělání nebo vzdělávací akce v neformálním vzdělávání.

SPECIFICKÉ CÍLE - jednoznačně definují míru změny, posun, resp. cílový stav osobnosti, chování a jednání edukanta na konci úseku vzdělávacího procesu (akce), co se má konkrétně naučit, co má ovládat = jaké konkrétní vědomosti, dovednosti, návyky, postoje, schopnosti si má osvojit, do jaké hloubky a za jakých podmínek.

Magerova technika

FORMULACE SPECIFICKÝCH CÍLŮ

- **požadovaný výkon** (činnostní sloveso + předmět činnosti),
umět definovat, poznat, naučit se, osvojit si
- **kvalita výkonu** *umět samostatně vyhledat a vyčlenit ...*
- **podmínky výkonu** (způsob řešení, použití pomůcek apod.),
umět samostatně na Internetu vyhledat a vyčlenit ...
- **norma výkonu** (čas, mezní úroveň úspěšnosti = kvantitativní vyjádření minimální úrovně výkonu, která ještě bude vyhovovat požadavkům dosažení cíle)
umět samostatně na Internetu vyhledat a vyčlenit alespoň 10 relevantních sekundárních zdrojů dat za dvě hodiny

Příklad aplikace cílů dle Magera

OBECNÝ CÍL	DÍLČÍ CÍLE	SPECIFICKÉ CÍLE	PODMÍNKY VÝKONU	NORMA VÝKONU
		roztrdit		
	analyzovat	uspořádat	podle předlohy	na čas
		vyčlenit		
		zjistit		
	ověřit si	vyhledat		
OSVOJIT SI		vypočítat	podle tabulek	veškeré úlohy správně
		dokázat		
		vyjmenovat		minimálně 5 z 8
	shrnout	definovat	samostatně	
		stručně shrnout		
		uvést příklad		
	aplikovat	zařadit do		rychle a bezchybně
		nakreslit	barevně vyznačit	

Způsob formulace cílů na základě Bloomovy taxonomie

ZNALOST

POROZUMĚNÍ (POCHOPENÍ)

POUŽITÍ

ANALÝZA

SYNTÉZA

POSUZOVÁNÍ

Způsob formulace cílů na základě Bloomovy taxonomie

ZNALOST – schopnost vybavit si poznatky, pojmy, fakta, termíny, postupy, zásady, normy, pravidla, kritéria, zákony, teorie = jedná se o pamětní reprodukci uvedených prvků učiva, pro tuto úroveň jsou typická následující aktivní slovesa: definovat,

napsat,

reprodukovat,

vyjmenovat,

pojmenovat, nazvat,

identifikovat, ...

Způsob formulace cílů na základě Bloomovy taxonomie

POROZUMĚNÍ – schopnost pochopit obsah a význam informace, předložené mi ve slovní, obrazové nebo symbolické podobě, pro tuto úroveň jsou typická tato aktivní slovesa: **ilustrovat,**

vysvětlit,

vyjádřit vlastními slovy,

vyjádřit jinou formou,

rozlišit,

vybrat apod.,

Způsob formulace cílů na základě Bloomovy taxonomie

POUŽITÍ (APLIKACE) – schopnost použít osvojené učivo (teorii, zákony, principy, metody, postupy, pojmy) v konkrétních praktických situacích (= dovednosti) a během dalšího zpracování navazujícího učiva; pro tuto úroveň jsou typická aktivní slovesa typu:

aplikovat,

demonstrovat,

řešit,

vyčíslit, vypočítat,

vyhledat,

plánovat,

uspořádat.

Způsob formulace cílů na základě Bloomovy taxonomie

ANALÝZA – schopnost analyzovat informace,
tj. rozčlenit složitou věc na dílčí části,
umět vysvětlit, proč je složitá soustava
uspořádána právě takto nebo jaké příčiny
k takovému uspořádání vedly,
identifikace vztahů mezi prvky systému;

pro tuto úroveň jsou typická aktivní slovesa:

učinit rozbor,
rozlišit,
specifikovat,
rozčlenit,
vysvětlit proč.

Způsob formulace cílů na základě Bloomovy taxonomie

SYNTÉZA – schopnost z jednodušších komponentů
vytvořit originální složitější komplexní výtvar:
zprávu, plán, metodiku, postup řešení;
pro tuto úroveň jsou typická aktivní slovesa:

kategorizovat, klasifikovat,
modifikovat,
předvídat, stanovit,
předvést, prezentovat,
sestavit zprávu, navrhnout,
shrnout, učinit závěry,
vytvořit, vyvinout,

Způsob formulace cílů na základě Bloomovy taxonomie

POSUZOVÁNÍ (HODNOTÍCÍ POSOUZENÍ)

– schopnost **kriticky posoudit** zda (a nakolik) myšlenky, vztahy, metody, odpovídají normám a kritériím z hlediska přesnosti, hospodárnosti, účelnosti,

pro tuto úroveň jsou typická aktivní slovesa:

**argumentovat,
zdůvodnit, obhájit
kritizovat, oponovat,
posoudit, rozhodnout,
prověřit, vyhodnotit,
uvést pro a proti
(výhody a nevýhody).**

Formulace cílů v pedagogické praxi ve formálním vzdělávání

VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ CÍLE – složka formativní + informativní

Výchovný cíl je implicitní, nesděluje se přímo žákům, obsahuje motivaci k žádoucímu postoji, formování osobnosti

Vzdělávací cíl je explicitní, sděluje se v přímé výuce na začátku expozice aktivně směrem na žáka

*V dnešní hodině se naučíte porozumět podstatě ..., budete znát ...
a na základě toho budete schopni stanovit a sestavit ... spočítat
a kvalifikovaně posuzovat a rozhodovat o*

V provozní praxi a v osobním životě se vám to bude hodit

Klasifikace složek specifických cílů v pedagogické praxi

VĚDOMOSTI

DOVEDNOSTI

NÁVYKY

POSTOJE

HODNOTY

SCHOPNOSTI

KOMPETENCE

```
graph LR; A[VĚDOMOSTI] --- B{ }; B --- C[ ]; C --- D[NÁVYKY]; D --- E[ ]; E --- F[POSTOJE]; F --- G[ ]; G --- H[HODNOTY]; H --- I[ ]; I --- J[SCHOPNOSTI]; K[KOMPETENCE] --- B; K --- C; K --- D; K --- E; K --- G; K --- I; K --- J;
```


VĚDOMOSTI

= informace určené k osvojení, které by měli edukanti získat na určitém stupni poznání (v určité fázi studia), měli by je zvládnout, porozumět jim, zapamatovat si je a získat na jejich základě **PŘEDSTAVU**.

Vědomosti musejí být interiorizovány,
tzn. začleněny do poznatkového systému vzdělávaných.

Poté se z vědomostí stávají **POZNATKY**.

Členění vědomostí:

1. **abstraktní** – pojmy, definice, vztahy, vzorce, zákony, zákonitosti
(*odpisy, princip finanční páky, zákon rostoucí nabídky, Lafferova křivka*)
2. **konkrétní** – fakta, názvy, pojmenování, časové a místní údaje
(*sazby DPH 21%, 15%, 10%, daň z příjmů fyzických osob 15%, ČNB*)

DOVEDNOSTI

= schopnost použít osvojené vědomosti v praktických situacích.

V ekonomickém vzdělávání se ještě dále člení:

1. **intelektuální dovednosti** (*sestavení rozvahy, kalkulace nákladů, stanovení výrobní kapacity*),
2. **(psycho-)motorické dovednosti** (*psaní všemi deseti, obsluha PC, řízení automobilu*),
3. **pracovní dovednosti** (*zpracování účetní závěrky a na tomto základě sestavení daňového přiznání*)
4. **smíšené dovednosti** (*provedení fyzické a dokladové inventarizace majetku včetně vyhotovení inventurních soupisů a vyřešení nesouladů, vypracování, prezentace a obhajoba projektu - podnikatelského plánu*).

NÁVYKY

= zautomatizované dovednosti, které vedou k rychlému (rutinnímu) výkonu činností bez potřeby o postupu již přemýšlet a vyvozovat.

**Návykem se stává myšlenkový postup,
pracovní procedura
nebo přístup k ekonomickým činnostem**
*(pravidelný úklid pracoviště, kontrola výsledku výpočtu,
věcná a formální kontrola účetních dokladů,
zautomatizovaná desetiprstová metoda psaní na klávesnici,
rutinní řízení automobilu).*

POSTOJE

**= vyjadřují vztah jedince k sobě samému,
ideálům a hodnotám,
ostatním lidem
a širšímu okolí,
*například vztah k přírodě,
k ekonomické a společenské realitě
(hospodárnost, ekologické, světonázorové
a politické přesvědčení, etika, kulturní vkus).***

KOMPETENCE

KLÍČOVÉ

SOUBOR VĚDOMOSTÍ, DOVEDNOSTÍ, SCHOPNOSTÍ, POSTOJŮ A HODNOT pro osobní rozvoj jedince, AKTIVNÍ zapojení do společnosti, budoucí uplatnění v pracovním i mimopracovním životě + dalším vzdělávání

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- komunikativní kompetence
- personální a sociální
- občanské kompetence a kulturní povědomí
- kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám
- matematické kompetence
- kompetence využívat prostředky ICT a pracovat s informacemi

ODBORNÉ

**vazba na výkon prac.činností (příprava na budoucí povolání)
KVALIFIKAČNÍ POŽADAVKY
NA VÝKON PROFESE
(odborné vědomosti, dovednosti, postoje)**

- aplikovat poznatky z práva
- provádět podnikové činnosti
- efektivně hospodařit s financemi
- dbát zásad BOZP
- usilovat o maximální kvalitu práce a výsledné produkce
- ekonomicky jednat v souladu se strategií TUR

Motivace a motivační faktory

= souhrn vnitřních a vnějších faktorů, které podněcují, orientují a udržují chování člověka
(„nejběžnější důvody, proč se lidé chtějí učit“)

Motivační faktory:

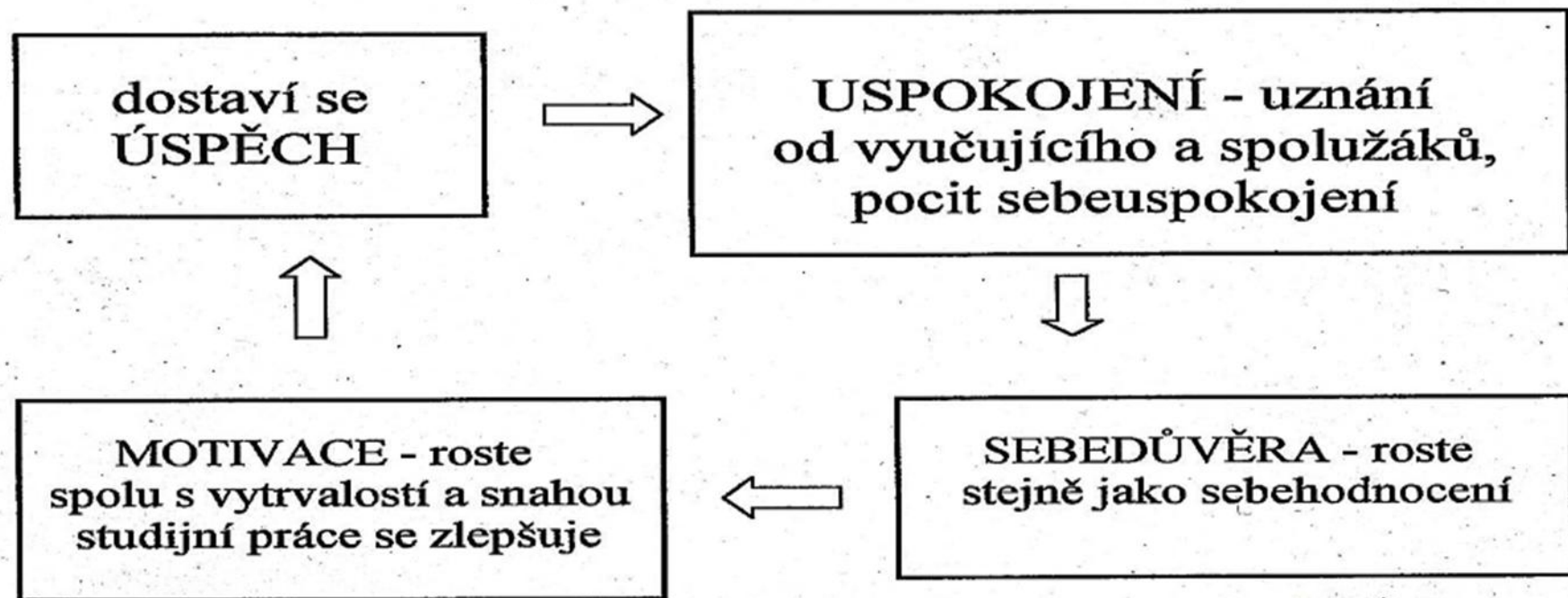
1. věci, které se učím, se mi hodí
2. kvalifikace, kterou studiem získám, se mi hodí
3. dobré výsledky při učení mi zvyšují sebevědomí
4. příznivý ohlas dobrých studijních výsledků u vyučujících a spolužáků
5. nepříjemné důsledky neplnění studijních povinností
6. věci, které se učím, jsou zajímavé a vzbuzují moji zvědavost
7. výuka je zajímavou a zábavnou činností

Členění motivačních faktorů:

- **dlouhodobé (ad 1. + 2.)**
- **krátkodobé (ostatní)**
- **vnitřní** – „chci se něčemu naučit“
- **vnější (incentivy)** – „musím to nastudovat“
- **pozitivní**
(kladné pobídky, povzbuzení, pochvala, odměna, zájem o problematiku)
- **negativní**
(záporné pobídky, sankce, tresty, strach ze selhání, resentimenty)
- **primární** – „proč jsem začal studovat“ (vstup)
- **sekundární** – „nakolik se studiu věnuji“ (proces)

Důraz na pozitivní motivaci —→ zvyšuje sebevědomí a sebehodnocení vzdělávaných a zlepšuje studijní výsledky.

(Pettyho „magické kruhy pozitivní motivace“)

Zásady pro dosažení růstu motivace (G. Petty):

- **stanovovat dosažitelné cíle**
- **rozčlenit adekvátně úkol na části**
- **nespěchat**
- **chválit i částečné úspěchy**
- **chválit snahu**

Cesty zvyšování motivace podle Průchy:

- 1. vytváření adekvátního obrazu o žácích**
- 2. pozitivní expektace učitelů směrem k žákům**
- 3. probouzení poznávacích potřeb žáků
(problémové vyučování)**
- 4. probouzení sociálních potřeb žáků
(sociální klima ve skupině)**
- 5. probouzení výkonové motivace
(sociální a individuální normy)**
- 6. využití systému odměn a trestů**
- 7. eliminace pocitů nudy a zbytečnosti výuky**
- 8. předcházení strachu z výuky, zejména ze zkoušení**

Děkuji za pozornost